

Asia: VN/16752/2022 täydentävä

Täydentävä hallituksen esitys hyvinvointialueiden rahoituslain muuttamisesta (yliopistosairaalalisä)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin lausunto Valtiovarainministeriön lausuntopyyntöön

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (HUS) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta.

HUSin lausunnon keskeiset huomiot:

- Yliopistollisuuden kustannusten kompensointi on asiana erittäin kannatettava ja välttämätön tutkimuksen ja opetuksen turvaamiseksi.
- Esitetty rahoituksen taso, 116 milj. euroa, ei ole riittävä yliopistollisuuden ylimääräisten kustannusten kompensoimiseksi. Tason tulee olla yliopistosairaaloiden aiempien esitysten mukaisesti n. 600 milj. euroa, joka vastaa n. 10 prosenttia toimintakuluista, johon myös THL on päätenyt.
- Yliopistollisuuden kustannusten kompensointi tulee toteuttaa täysimääräisesti jo vuodesta 2024 alkaen.
- Yliopistollisuuden kustannusten kompensointi tulee irrottaa valtion yleiskatteisesta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoituksesta ja sen rahoituksen tulee perustua TKKIO-toimintojen volyyymiin.
- Yliopistollisuuden kustannusten kompensointi tulee kohdentaa läpinäkyvästi suoraan yliopistosairaalalle.
- Yliopistosairaalalisän ja siirtymätasauksen porrastuksen taloudelliset vaikutukset tulisi esittää VM:n laskelmissa erillisinä.

Yliopistollisuuden kustannusten huomioiminen ja esitetty rahoituksen taso

HUS pitää erittäin hyvänä pyrkimystä muuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoitusta siten, että hyvinvointialueiden saamassa rahoituksessa huomioidaan yliopistosairaalaa ylläpitävien alueiden muita alueita korkeammat kustannukset. Korkeammat kustannukset on todettu mm. tuoreessa THL:n tutkimuksessa Olosuhdetekijät sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa. Tutkimuksen mukaan yliopistosairaaloissa yksikkökustannukset ovat noin 10 prosenttia korkeammat kuin muissa keskussairaaloissa. Suurin osa lisäkustannuksista on päätyntä yliopistosairaanhoidopiirien jäsenkuntien rahoitettavaksi. Yliopistosairaalalisällä tätä kustannusrasitetta pyritään kompensoimaan. THL:n tutkimuksessa päädyttiin 350 milj. euron lisärahoitustarpeeseen (vuoden 2020 taso), joka on noin puolet siitä mitä yliopistosairaaloiden omissa arvioissa on tuotu esille. Oikea taso on kuitenkin n. 600 milj. euroa, joka vastaa n. 10 prosenttia toimintakuluista, johon myös THL on päätyntä.

Lausuttavana olevassa rahoituslain muutosesityksessä esitetään 116 milj. euron lisärahoitusta yliopistosairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille siten, että muiden alueiden laskennallista rahoitusta ei vähennetä. Summaan on päädytty syksyllä 2022 lausunnolla olleen esityksen perusteella, jossa esiteltiin kolme eri vaihtoehtoa yo-lisän rahoittamiseksi vähentämällä kaikkien alueiden asukasperusteista rahoitusta ja kohdentamalla sitä uudelleen yliopistosairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille. Lausuntopalautteen perusteella ehdotuksesta luovuttiin. Tähän uuteen esitykseen on kuitenkin tuotu hylätystä esityksestä vaihtoehdon 1 (oman hyvinvointialueen asukasluku) nettovaikutus, 116 milj. euroa, jota esitetään nyt yliopistollisuuden lisäkustannusten kompensoijana. HUSin näkemyksen mukaan esitetty 116 milj. euron taso yliopistollisuuden kustannusten kompensoimiseksi on täysin alimitoitettu. Mitä tapahtui THL:n esittämälle 350 milj. eurolle?

Yliopistollisuuden kustannukset ovat mukana kustannuspohjassa TP2021 ja TA2022, jonka perusteella on muodostettu hyvinvointialueiden laskennallinen rahoitus ja alueelliset siirtyvät kustannukset koko maan tason pohjalta. Rahoitusmallin tarvetekijät ja muut määräytymistekijät, sekä siirtyvien kustannusten laskentamalli johtavat siihen, että yliopistollisuuden kustannuksia kompensoidaan nyt alueille, joilla niitä ei tosiasiallisesti ole. Selkeyden vuoksi yliopistollisuuden kustannusten kompensointi tulee kokonaan irrottaa valtion yleiskatteisesta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoituksesta. Nykyinen laskennallinen rahoitusmalli on erittäin epäselvä ja vaikeasti tulkittava.

HUS esittää jälleen kerran näkemyksensä, että yliopistosairaalalisän tulisi perustua TTKIO-toimintojen volyyymiin ja että se tulisi erottaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen (sotepe) palveluiden rahoituksesta omaksi erillisrahoitukseksi. Tällöin hyvinvointialueiden rahoitus olisi sekä sotepe-palveluiden että TTKIO-toimintojen osalta läpinäkyvä ja todellisiin, toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin perustuvaa. Tämä malli mahdollistaisi myös toiminnan kasvun edellytykset

ja liittymäkohdat tulevaisuuden yritys- ja innovaatiotoiminnalle sekä säilyttäisi HUSin kansainvälisen kilpailukyvyn ja tarjoaisi täysimittaisen TKKIO-toimintakumppanin Helsingin yliopistolle.

Taloudellisten vaikutusten arviointi

Hallituksen esityksessä taloudelliset vaikutukset esitetään siten, että samassa laskelmassa on sekä yliopistosairaalisän vaikutus ja siirtymätasauksen porrastuksen muutoksen vaikutus. Tämä hankaloittaa vaikutusten arviointia ja laskelmat tulee ehdottomasti esittää erillisinä.

Yliopistosairaalisän lisääminen omaksi määräytymistekijäksi generoi VM:n mallissa siirtymätasauksien muutoksen, joka johtaa siihen, että perimmäinen tavoite yliopistollisuuden huomioimisesta hyvinvointialueiden rahoituksessa ei toteudu. Jos poistaa lausuttavana olevasta VM:n laskelmasta siirtymätasauksen porrastuksen (HE 309/2022) eli tarkastelee pelkästään yliopistosairaalisän lisäystä ja siirtymätasauksen muutosta, jää nettovaikutus alle esitetyn 116 milj. euron kaikkina vuosina ajanjaksolla 2024-2029. Uudellamaalla vuoden 2024 nettorahoitus on 9,5 milj. euroa, kun laskennallinen osuus 116 milj. eurosta olisi 58,6 milj. euroa. Vuonna 2029 rahoitus olisi 32,6 milj. euroa laskennallisen 58,6 milj. euron sijaan (ilman porrastusmuutosta, laskettu VM:n 11/2022 julkaistujen rahoituslaskelmien pohjalta ja perustuen yliopistosairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen väestöpohjaan).

Esitettävän lakimuutoksen tulee olla sellainen, että sillä kompensoidaan yliopistollisuuden korkeammat kustannukset täysimääräisesti jo vuodesta 2024 alkaen. Mikäli rahoitus ei toteudu täysimääräisenä ja se porrastetaan esitetyn mukaisesti, niin TKKIO-toiminnot vaurioituvat pysyvästi. HUS toistaa tässä aiemman lausuntonsa, joka mukaan yliopistosairaaloitten kulujen korvaamatta jättäminen (täysimääräisesti) pysäyttäisi hoitojen kehittämisen, alentaisi palvelutehokkuutta ja romuttaisi yliopistosairaaloitten vetovoiman mm. lisäämällä aivovientä ja heikentämällä opetuksen laatua. Vaikka tilannetta myöhemmin yritettäisiin korjata, tulisi menetettyjen TKKIO-toiminnan kasvuedellytysten palauttaminen ja kansainvälisen tutkimuskärjen saavuttaminen kestäväksi vuosikymmeniä.

Rahoituksen kanavointi

Uudenmaan erillisratkaisun myötä HUS-yhtymä tulee saamaan lähes kaiken rahoituksensa Uudenmaan hyvinvointialueilta ja Helsingin kaupungilta. Tämä tulisi esityksen mukaan koskemaan myös esitettyä yliopistosairaalisää. Korkeampiin kustannuksiin perustuvan lisärahoituksen ohjautuminen HUS-yhtymälle tulee tehdä mallissa läpinäkyväksi (korvamerkintä) eikä se saa vähentää palvelutarpeen perusteella HUS-yhtymälle kuuluvaa rahoitusta.

Finnilä Jari
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri